

Environmentální akce, reporty, přírodovědná pozorování, ekoporadenské tipy, botanika, zoologie, úvahy, recenze, zdravá výživa, práva zvířat, aktivismus, zdravý životní styl, odborná literatura, přírodní beletrie a poezie...

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně
Základní organizace ČSOP Strakonice

Vážení čtenáři,

celé toto číslo by mohlo být bez problémů věnováno vášnivým diskuzím nad emotivním projevem mladé aktivistky Greta Thunberg na půdě OSN. Ať už se na působení šestnáctileté Švédky díváme jakkoli, jedna věc je jistá. „Fenomén Gréta“ zasáhl takřka celý svět a téma klimatické krize se díky tomu dostalo k očím i uším lidí, kteří by se jinak ničím podobným nezabývali.

Rád bych ponechal stranou polemiku nad podílem lidstva na globální klimatické změně (což je rozebíráno i na stránkách našeho časopisu poměrně často) a zabýval se nyní některými souvislostmi vyplouvajícími na povrch.

Z obsahu tohoto čísla:

Prahou prošel největší průvod za práva.....	2
Horní Vltavice ozdobená perličkami.....	2
Propřsený šestý Veget Fest.....	3
Hrst vzpomínek k 40. založení ČSOP.....	4
Požáry amazonské i ty druhé.....	6
Tůně „Na Trávníčku“ - Bratronice.....	7
Úvahy o polárním víru a pozvánka na.....	8
Jeden den v lesní mateřské školce.....	8
U Strakoníc vzniknou dvě nové aleje.....	9
Pestřenka sršňová.....	10
Další hrozba plošného kácení stromů.....	10
Večer s dokumentem - 68. díl.....	11
Energie v přírodě a v nás - Milan Smrž.....	14
Říjnové barvy Jirky Wagnera.....	16
Kaštánek pro štěstí.....	16
O rytířích, kteří se raději hádali.....	17
Postřehy ze Slovenska - 1.....	17
Krajina je žena.....	18
Fotominifejeton - O zahradnických.....	19
Recepty z Veget Festu.....	19

V první řadě - už dlouho nic nevyvolalo tak velký efekt potrefených hus. Jinak řečeno, pokud nám někdo naservíruje nepříjemnou skutečnost, není nic jednoduššího než zaútočit na jeho věk, fundovanost nebo v horším případě psychiatrickou diagnózu (trefně shrnuto např. [zde](#)). Neměli bychom se spíše zabývat obsahem samotného sdělení?

Osobně jsem rád za Grétu a možná ještě radši za rozsáhlou diskuzi, kterou se jí podařilo snad na všech úrovních vyvolat. Což je druhá strana mince. Hovoří se o důležitých cílech tzv. uhlíkové neutrality, málokdo z nás si však dokáže představit, co všechno to bude obnášet. V tomto dávám z části za pravdu některým věcným(!) argumentům oponentů grétiňských požadavků - např. v rozhovoru se současným ministrem ŽP Richardem Brabcem ([zde](#)). Stručně řečeno - takové cíle jsou jen velmi obtížně kombinovatelné se současným blahobytným a marnotratným způsobem života většiny obyvatel Země. Pokud budeme chtít těchto cílů dosáhnout, bude se muset od základu změnit současný spotřební model naší společnosti. Zprvu to možná bude bolet, ale věřím, že se dokážeme zamyslet, co hodnotného nám to může v našich životech přinést.

Foto Břetislav Kocek

Přejeme vám příjemně barevný podzim, váš Kompost. -jj-

Ohlédnutí

Prahou prošel největší průvod za práva zvířat v české historii

V sobotu 17. srpna 2019 vyšly do ulic ve více než 40 městech po celém světě (v Londýně, New Yorku, ale i na Costa Rice či v Nepálu) desetitisíce ochránců zvířat u příležitosti demonstrací sjednocených pod názvem The Official Animal Rights March. Letos se poprvé připojilo i Česko a v Praze se tak třetí srpnovou sobotu konala zatím největší demonstrace za práva zvířat v naší historii.

Sraz účastníků byl na Klárově poblíž metra Malostranská, kde organizátoři informovali o plánovaném průběhu a vybízeli účastníky, aby se zhostili volných transparentů.

Akci svolala organizace Otevři oči, z. s. ve spolupráci s londýnskou Surge, nicméně podpořily ji téměř všechny organizace, které se v Česku věnují ochraně zvířat. Jednotlivé organizace se řadily do průvodu dle určeného pořadí a každý účastník si poté mohl vybrat, zda půjde „sám za sebe“, nebo se připojí k bloku některé z organizací.

Průvod krátce po 12. hodině vyrazil přes Mánesův most za zvuků bubnování a skandování rytmických hesel např. „Kočka pes i kráva, mají svoje práva“ nebo „What do we want? Animal liberation!“. Desítky dobrovolníků rozdávaly kolemjdoucím dvojjazyčný leták vysvětlující smysl akce, kterým je sjednocení komunity ochránců zvířat, inspirování lidí k aktivnějšímu hájení zvířecích práv a dosažení budoucnosti bez zneužívání zvířat.

Když průvod dorazil před Staroměstské náměstí, organizátoři účastníky poprosili o ticho, neboť předpokládali, že na místě budou koně, kteří tam obvykle tahají kočáry s turisty. Do té doby hlasitý dav zcela utichl a teprve, když se organizátoři ujistili, že na náměstí žádní koně nejsou, vyzvali účastníky, aby překvapeným turistům skrze hesla sdělili, proč se tam vlastně sešli. Přibližně deset minut se čekalo, než na náměstí dorazí poslední účastníci, a pak proběhlo foto

Seznam účastníků se organizací:

Anonymous for the Voiceless
NESEHNUTÍ
Hlas zvířat, z. s.
PLICKA & PARTNERS, advokátní kancelář, s.r.o.
Kolektiv pro zvířata, z. s.
Platforma pro udržitelný rozvoj a etiku, z. s.
Česká veganská společnost, z. s.
Slovenská Vegánska Spoločnosť o. z.
Zvířata nejíme, z. s.
Vegan sport club, z. s.
Vegan Olomouc, z. s.
Vegan Fighter
Společný svět, z. s.
OBRAZ - Obránci zvířat, z. s.
Nadace na ochranu zvířat
Svoboda zvířat
Compassion in World Farming Česká republika

grafování celého průvodu z věže staroměstské radnice. Díky této fotografii bylo spočítáno, že se průvodu účastnilo přibližně 1700 lidí.

Průvod se poté vydal Železnou ulicí a Příkopy až do horní části Václavského náměstí, kde organizátoři poděkovali účastníkům za účast i za to, že akce proběhla poklidně. Poté pozvali na pódium řečníky z různých organizací, kteří motivovali k aktivnímu zapojování do společného boje za práva zvířat. Zdůraznili např. skutečnost, že tento boj sice začíná na talíři, ale neměl by tam skončit.

Po asi půlhodině proslovů se mohli účastníci vydat do parku na Pankráci, kde na ně čekaly již tradiční Veganské hody, které se v této době konají osmým rokem.

Událost měla velký mediální ohlas. Informoval o ní nejen rozhlas a tisk, ale také ty největší televizní stanice.

Tereza Vandrovcová

Foto archiv Otevři oči, z. s.

ce. Televize Prima z akce dokonce odvysílala živý vstup krátce po začátku hlavního zpravodajství. Téma zabíjení a zneužívání zvířat se tak dostalo k mnoha lidem, kteří nyní snad mají nad čím přemýšlet.

Horní Vltavice ozdobená perličkami deště

Sobotní ráno 10. 8. 2019 slibovalo vítané ochlazení, protože v noci sprchlo a nad Šumavou, kam jsme se chystali, to z pohledu na dálku vypadalo na další jemné a vydatné deště. Někoho takové počasí od výletu odradí, jenomže poslední dobou bychom měli být za každou kapku vody vděční - a tak mnozí jiní se naopak zaradovali. Na nádraží se tedy před sedmou sešla početná skupinka dobře naladěných účastníků a po příjezdu do Horní Vltavice se ještě přidali ti, kdo dorazili rovnou tam. Tím se náš počet zaroval na dvacet. Náš průvod-

ce Ing. Josef Pecka na nás čekal na návsi a zavedl nás k místnímu pěkně opravenému kostelu sv. Rodiny a sv. Jana Nepomuckého, kde nám s panem Jaroslavem Pulkrábkem domluvil prohlídku. Dověděli jsme se podrobnosti z historie a pak jsme se prošli také po hřbitově, kde výklad pokračoval.

Po válce byl hřbitov značně zpustlý a dlouho to trvalo, než byl dán zase do pořádku. Básník Jaroslav Seifert o něm napsal verše, které zařadil do své sbírky Přilba hlíny a zakončil je postesknutím "... A co je smutnějšího nežli hrob, který je hrobem hrobu?" Plný text básně a další údaje o Horní Vltavici si můžete přečíst [zde](#). Nyní je už vše opraveno a dochovaným památkám je věnována náležitá úcta. Byli jsme rádi, že jsme se mohli s panem Pulkrábkem setkat a toto vše se dovědět. Ve fondu Šmidingerovy knihovny si navíc můžeme časem vypůjčit některé z jeho knížek.

Také pan Pecka je literárně činný a kromě příspěvků do knih jiných autorů vydal i své "Toulání Šumavou a Pošumavím", což je velmi pěkný a podrobný průvodce. Většina z nás jej má už od loňska doma a těšíme se, až vyjde chystané vyprávění o šumavských sklářích. Příspěvky pana Pecky lze kromě toho dohledat např. v časopisu "Vítaný host na Šumavě", který je možno odebírat nebo je také k dispozici v ŠK.

Mluvili jsme i o nejznámějším šumavském spisovateli Karlu Klostermannovi. Přišla řeč na jeho povídku "Bílý samum" a na to, že příběh dětí vracejících se za vánice ze školy byl sice napsán pod dojmem skutečných příběhů, pátrání v matrikách ale ukázalo, že vše se odehrálo poněkud jinak. V prosinci 1879 se vraceli žáci hovořské školy domů na Paseky, zkrátili si cestu přes pole a zastihla je vánice. Děti byly naučené, že se mají schoulit k sobě, aby se zahřály a aby se nikdo neztratil, že si mají povídat, aby neusnuly, a volat o pomoc. Tím na sebe upozornily skupinu hledajících rodičů. Až na omrzliny tedy vyvázly dobře, ale spisovatel chtěl zřejmě varovat před nebezpečím horského povětří a napsal příběh s tragickým koncem. Inspirací mu mohla být událost z Lukova na Třebíčsku (1804) nebo z ciziny z Katowic (1879), kde skupinky školních dětí umrzly doopravdy (více viz [zde](#)).

Naším hlavním cílem byl vrch Chlustov, k němuž jsme směřovali kolem bývalé sklárny Havránka po lesních pěšinách a cestou jsme si ukazovali nejrůznější rostlinné i živočišné druhy. Byl s námi jako obvykle botanik František Zima z Prahy, ale i profesorka biologie Vlastimila Pešková a Legátovi z Chanovic, a tak i přes poměrně velký počet účastníků jsme měli koho se ptát a s radostí jsme toho využívali. Pan Pecka nám také co chvíli vyprávěl něco z historie.

Vlnočárník sveřepový, foto -ah-

Zpět z Chlustova na Havránku jsme šli opět v mírném dešti. Je-li ale člověk v pohybu, zima se do něj nedá, navíc jsme byli všichni na takové počasí vybaveni. Pěkně utekla i cesta vlakem do Strakonice, s pohledy na osvěženou krajinu a s povídáním. Mailovou poštou jsme pak dostali ještě seznamy pozorovaných rostlin a živočichů zapsaných Evou Legátovou a panem Zimou. Výlet se tak líbil, že jsme si dohodli s panem Peckou další nejen na září, ale ještě i na říjen, abychom užili Šumavy i našeho společenství co nejvíce.

Podrobnější zápis a seznam pozorovaných druhů viz [zde](#). -ah-

Kotrč Němcův, foto -ah-

Trasa byla dlouhá 15 km, vlakové spojení domů dobré, a tak byl na zastávky čas. Zima nám při nich nebyla, protože občasná dešťky byly nakonec jen velmi mírné a teplota tak akorát. Jindy se musíme kvůli zahřátí pohybovat svižněji, ale tentokrát jsme si mohli dovolit dokonce i rozdělení skupiny na místě zvaném Hliniště, aby část mohla odpočívat a v klidu posvačit, zatímco my ostatní jsme sestoupili po prudkém svahu k chráněnému území a po půlhodině jsme se zase vrátili. Vyprávěli jsme pak zbytku skupiny o smíšeném lese s loučkou, potůčkem a kalištěm, kde se rádi zdržují divočáci a byli zde i chvíli před námi. Někteří z nás je na okamžik dokonce i zahlédli.

Propršený šestý Veget Fest

Tak už to někdy v životě bývá. Něčemu věnujete maximum energie, a stejně to skončí trochu jinak, než jste si původně představovali. Letos nás tak trochu vytrestal jediný z faktorů, na který se nelze dopředu moc dobře připravit. Jedinými dvěma útechami může být, že déšť je fakt potřeba a taky že mnoho návštěvníků se ne příliš vlídným počasím nenechalo odradit a přece dorazilo.

A věřím, že ti, kteří na ostrov strakonického Podskalí 7. září přišli, určitě odcházeli nejen s plným žaludkem, ale i bohatší o zajímavé informace a energii od ostatních podobně naladěných lidí. Nemyslím to nijak esotericky, ale když velká část lidí, kteří se na organizaci takové akce podílejí, je poháněna vnitřním motorem a fungují bez zvláštních požadavků na peněžní odměny nebo zkrátka protože chtějí, musí se to na celkové atmosféře takové události projevit. A toho si cením zdaleka nejvíce.

Stejně jako při loňských ročnících bylo z nejrůznějších benefičních aktivit střádáno do kasiček pro vybrané organizace na ochranu zvířat. Z tomboly, ochutnávek a prodeje upomínkových předmětů byla vybrána částka 6970 Kč, která putovala na transparentní účet azylu Státek Radosti. Dalších 3200 Kč bylo nashromážděno prostřednictvím bazárku oblečení a pomůžou jako každý rok organizaci Zvíře v tísní.

Letošní ročník byl rekordní v počtu občerstvovatelů. Veganské dobroty i nápoje bylo možné ochutnávat celkem u deseti stánků. Nabídku dotvořil bezobalový obchod a charakter akce podpořily informační stánky neziskových organizací. Nejmenší návštěvníky přilákalo dětské vzdělávací divadlo pod taktovkou MAS Strakonicko. Děti se mohly inspirovat i u několika tvůrčích činností - např. výroby vlastní müsli směsi nebo přípravy sazenice stromku.

Na hlavním pódiu sklidila největší úspěch třeba přednáška Pavla Ovesného Veganství pro zelenáče, která je z podobné akce v el. podobě ke zhlédnutí [zde](#), nebo povídání a následná ukázka šetrnějších postupů v restauraci v podání šéfkuchaře strakonického podniku Sůl a řepa Pavla Drdela. Program šestého Veget Festu uzavřelo tematické a angažované vystoupení dvou hiphopových interpretů

I když se zprvu zdálo, že se naplní průšvih v podobě velkých přebytků nesnědeného jídla, nakonec se návštěvníci s touto výzvou popasovali vskutku statečně. Všichni do jednoho se tak mohli přesvědčit, že rostlinná strava již nepřestává být něco méněcenného, ale naopak v době širšího uvědomování si etických a ekologických rozměrů způsobu našeho stravování nabízí výhodnější alternativu v mnoha ohledech. -jj-

Foto Florián Pešek

Hrst vzpomínek k 40. výročí založení ČSOP

Letošní čtyřicáté výročí založení Českého svazu ochránců přírody (více viz [zde](#)) jsme oslavili prací, a to jak my tady u nás, tak nejspíš i ostatní ochránáři po celé zemi - nejrůznější dobrovolnické snahy přiložit ruku ke konkrétním dílům jsou totiž tím hlavním, čím členové ČSOP žijí. Pomáhali jsme při budování tůňek v Zahorčicích, chystá se sázení stromů, zkontrolovali a doplnili jsme texty k novým tabulím Naučné stezky Podskalí... atd. atd. Chvilka času na popovídání ale zbyla také, protože se často setkáváme s Mgr. Zdeňkou Skalickou, pamětnicí jak časů začátečnických, tak i všech dalších až po současnost. Sice jste si něco o historii naší ZO mohli v našem časopisu přečíst už vícekrát, ale i tak si kulaté výročí říká o několik dalších vzpomínek:

Foto archiv ZO ČSOP Strakonice

A.: Zdeni, když si zavzpomínáš na těch čtyřicet let naší základky, jaké zážitky se ti vybaví mezi prvními?

Z.: Vzpomínám si především na Ing. Miroslava Treybala, který to všechno organizoval nejen ve Strakonících, ale podařilo se mu získat lidi pro vznik samostatných ZO v různých místech okresu, třeba v Blatné, Sedlici, Volyni... i my jsme na gymnáziu měli svou vlastní organizaci s více než sto členy jak z řad studentů, tak pedagogů (z ní se později vyvinul oddíl Mladých ochránců přírody - MOPÍků). Pak vzpomínám, jak se podařilo vyhlášení několika CHPP (chráněných přírodních památek) a jak se dařilo s velkým nadšením je udržovat zejména kosením a likvidací náletových dřevin.

A.: Pamatuju si na Tvoje vyprávění, jak se zapojili i studenti a jak jim šlo ruční kosení. A jak jeden starý pán celou dobu všem naklepával kosy. Kde konkrétně to vlastně bylo?

Z.: To bylo na Chvalšovických pastvinách. A na Kuřidle jsme vysekávali příliš

se šířící nepůvodní akát a sázeli původní lípy, v PR Sedlina jsme opečovávali vzácné vstavače bledé a u Rovné hořce jarní... na Přeštovických pastvinách likvidovali třtinu křovištní a u Hajské pcháč...

A.: Dnešní mládež už je zvyklá na sekačky a křovinořezy. A přitom ruční kosení je vlastně i sport, tak si myslím, že by stálo za to na tohle navázat. I se to tak někde dělá. Nebo se chráněná území vypásají. Třeba ZO Šumava takhle udržuje Homolku a pár jiných míst.

Z.: My jsme si pak také museli koupit sekačku, ty pastviny byly příliš rozsáhlé a pracovníků se zájmem o přírodu v devadesátých letech valem ubývalo. Starším členům ubývaly síly a mladí měli najednou spoustu možností, jak naložit se svým volným časem.

A.: A jak to bylo s cenou Brontosaura a se zájezdem za odměnu? To byla tehdy velká pocta a určitě jste si ji zasloužili.

Z.: Zlatou cenu Brontosaura jsme dostali v r. 1987 a podařilo se zařídit zájezd pro dvacet neaktivnějších členů na Kavkaz. Předcházela tomu spousta práce jak na PP na Strakonicku, tak v CHKO Šumava, kam jsme jezdili na víkendy i na prázdninové brigády. Jezdili jsme i na výlety, exkurze, chodili na botanické vycházky s panem Chánem, na ochránářské přednášky organizované u nás ve škole i v Českých Budějovicích v rámci tzv. Univerzity mládeže, začali jsme s budováním arboreta kolem gymnázia a připravili jsme Naučnou stezku Podskalí. Ta byla zhotovena v r. 1992 a díky tehdejší předsedkyni ZO ČSOP Ing. Ivaně Kadochové byla znovu opravena v r. 2005. V současné době se připravuje její nová instalace.

Foto archiv ZO ČSOP Strakonice

Největším přínosem celého snažení je, že studenti - mladí ochránáři získali správný vztah k přírodě i přátelský vztah k sobě navzájem a že všichni na ta léta s láskou vzpomínají. A taky nesmím zapomenout na to, že jsme byli úspěšní i v různých soutěžích. Naším největším úspěchem bylo 2. místo v Národním kole Ekologické olympiády v r. 1998.

Vhodná doba ke vzpomínání na ochránářskou činnost na gymnáziu se určitě najde příští rok, až si budeme připomínat sté výročí založení naší školy. Je potěšitelné, že absolventem naší školy je i současný předseda naší ZO a vlastně i ty. Jak ty ses vlastně k ochránářům dostala?

A.: Viděli jsme někdy v polovině osmdesátých let s mým bratrem ve vývěsce ZO ČSOP plakátky a pozvánky na brigády. Byl tam podepsaný pan Treybal, toho jsme znali z vodáka a měli jsme ho rádi. A tak jsme se přidali a časem i přihlásili. Na brigádách jsme se potkali s tebou, panem Chánem, doktorem Fialou a spoustou dalších lidí. Dělal se plno prací na chráněných územích, inventarizace zeleně, vyhledávaly se památné stromy, sledoval se výskyt obojživelníků, manželé Cvrčkovi vytvořili i vlastní klíč k jejich určování...

Foto archiv ZO ČSOP Strakonice

A.: Letos byla tahle setkání dvě – na jaře byl sraz jihočeských organizací svolaný vimperskou základkou, teď na začátku září jsme jeli na celostátní sraz na Moravu. Je to vždycky pěkné a hodně se dozvíme. Letos u Telče, loni u Sedmihorek, předloni na Šumavě, kde se zúčastnil i pan Treybal, tehdy devadesátiletý. Těším se, až za ním a jeho paní s Vildou zajdeme a řekneme jim, jak se to vydařilo letos.

Z.: Tak je pozdravuj a znovu poděkuj za všechno, co pro ochranu přírody na Strakonicku udělali. Taky tobě, Vildovi, Honzovi, Evě Legátové a dalším lidem kolem vás bych měla za všechny zakládající členy poděkovat, že se vám podařilo ZO ČSOP a MOPíky zachovat a rozvinout i další aktivity. Přejeme vám všem hodně sil a aby se vám všechny vaše práce co nejvíce dařily.

A.: I my vám. A těšíme se, až se zase s kýmkoliv z vás uvidíme. Jsou to vzácné chvíle a jsme za ně vděční. -ah-

Překopávky

Požáry amazonské i ty druhé

Do minulého čísla časopisu jsme již nestihli zpracovat téma, které se jeví být jedním z nejzávažnějších za posledních mnoho let. Může se jednat o pomyslný schod; dílčí akceleraci v řetězci probíhajících klimatických změn. Požáry jsou dozajista přirozeným jevem a v mnoha oblastech i podstatným tvůrčím činitelem. V posledním období jsme však svědky požárů ohromných rozměrů, četností a zejména toho, kterak jsou zakládány za konkrétními účely dalšího rozšiřování hospodářsky využívané země.

Požár ve volné krajině většinou vnímáme negativně z důvodu ničení estetických a ekologických hodnot území. To jsou šrámy, se kterými se dokáže příroda poměrně rychle vyrovnat. U požárů větších rozloh, uměle zakládaných a v těch nejcennějších biotopech na naší planetě, se však do velké míry jedná o jednosměrnou jízdenku. Jízdenku do neustále zrychlujícího vlaku s těžkým nákladem a s nefunkčními brzdami. Kromě faktické destrukce hodnotného biotopu dochází i k těm méně viditelným efektům. Těm, které prohlubují antropogenní složku klimatické změny. Skokově jsou do atmosféry chrlený další kvanta skleníkových plynů, dochází ke zrychlování úbytku lesních společenstev, které se společně s mořským fytoplanktonem nejvíce podílejí na klimatické stabilitě atmosféry, a samozřejmě dále ubývají biotopy obývané celou škálou ohrožených živočichů a rostlin. Nemluvě o narušení vodního režimu, erozi a dalších doprovodných jevech.

Nástup nového brazilského prezidenta Bolsonaro, který se nijak netají svou lhostejností k ochraně životního prostředí a jednoznačně upřednostňuje ekonomické zájmy své země, nevěstil pro Amazonii nic dobrého ([zde](#)). Ale že se několik měsíců poté symbolicky i fakticky urychlí destrukce největšího světového pralesa, s tím počítal asi málokdo. Jistě, existuje šance, že vše je pouze shoda mnoha okolností, ale ve chvíli, kdy se dočtete o napojení nového prezidenta na významné dřevařské a těžařské skupiny ([zde](#)) nebo o tom, kterak někteří farmáři zapalují lesní porosty na jeho počest ([zde](#)), je vám jasné, že se nejedná o náhodu.

Je naprosto tristní, že o osudu nejvýznamnějšího biotopu planety rozhoduje vláda jedné země - navíc ovládaná ekonomickými mechanismy ([zde](#)). Namísto velmi přísné ochrany umožňuje zákonnými předpisy a neexistující represí jeho bezuzdné drancování. Nepředstavitelná arogance brazilského prezidenta se projevila i ve chvíli, kdy některé země nabídky Brazílii finanční pomoc pro řešení této krize. Jak bylo reagováno, se dočtete např. [zde](#), [zde](#) nebo [zde](#). Navíc za viníka požárů nepřímo označil některé neziskové organizace ([zde](#)).

Amazonie však nebyla jediným územím, kde v letošním roce hořelo. Rozsáhlé požáry postihly i sibiřskou tajgu. Na přelomu července a srpna zde hořely lesy o rozloze odpovídající zhruba 40 % ČR ([zde](#)). I tady můžeme kromě přírodních mechanismů najít příčinění člověka. Sibiřské lesy jsou už dlouhou dobu neohleduplně pleněny pro své zásoby dřeva, a to i zahraničními (zejména čínskými) společnostmi. S mnohdy nelegální těžbou pak může podle některých zpráv souviset i úmyslné zakládání požárů ([zde](#)). I oheň na Sibiři je označován jako ekologická katastrofa. Nejen kvůli zrychlenému úbytku dosud stojícího lesa, ale také z důvodu skokově uvolněných kvant skleníkových plynů a popílku, která urychlují zejména odtávání arktického ledovce ([zde](#)).

V mediálním stínu letos hořelo (i když v "tradičním" rozsahu) i v Africe. Požáry na území Konga a Angoly jsou podobně jako ty jihoamerické zakládány původními způsoby žďáření místními farmáři ([zde](#)).

Takovéto a podobné zprávy nás mohou snadno uvrhnout do environmentálního žalu. Na první pohled se může tato situace navíc ovládaná politickými a hospodářskými mechanismy jevit bezvýchodnou. Bližší pohled nám však odhalí důležité souvislosti způsobené globalizovanou podobou dnešního světa. Pokud přijmeme informaci, že většina požárů hodnotných tropických lesů je zakládána člověkem, resp. ekonomickými tlaky na zemědělské a další využití uvolněné půdy, můžeme se čistě spotřebitelsky zaměřit na snižování poptávky po produktech tohoto globálního inferna. Čistě v Brazílii je tato situace už dlouho známá. Tento jihoamerický stát je největším vývozcem hovězího masa na světě. Velká část nově uvolněných ploch se využívá jako pastviny pro skot. Ale v celkových rozlohách a v přeneseném slova smyslu i v hlavních důvodech deforestace jednoznačně vede vznik nových zemědělských půd pro pěstování krmné sóji (pro prasata a drůbež zbývajícího světa). Podle některých zdrojů (např. [zde](#)) až z 80 %. Na tyto méně viditelné spotřebitelské spojnice

Foto Wikimedia commons, CC0

jsme již dříve upozorňovali - viz např. [tento materiál](#). A podobná doporučení začínají sáknout do veřejného prostoru (viz např. [zde](#) nebo [zde](#)). Možná se vám doporučení "jezte méně masa, pomůžete Amazonii" bude zdát hodně vzdálené a odtržené, ale čísla hovoří poměrně jasně. A tak spotřebou těchto produktů přiřazujeme další hektary cenných lesů na obří globální hranici.

Požáry takového rozsahu, kterých jsme byli svědky v letošním roce, by pro naši civilizaci měly být zejména velkým vykřičníkem. Přibližují křehkou klimatickou rovnováhu k okraji spirály, ze které už později nebude úniku. Oteplení klimatu již teď způsobuje častější a výraznější období sucha. Sucho pak více požárů a požáry další emise skleníkových plynů. Neříká se to vůbec lehkou, ale tímto tempem je klidně možné, že současná nebo některá příští generace nejen obrazně "spálí sama sebe".

-jj-

Tůň "Na Trávníčku" - Bratronice

Již delší dobu jsem měl vytipované místo na vytvoření malé vodní plochy na okraji Bratronic, kde jsem prožíval své dětství. Jedná se o lokalitu v blízkosti jižního okraje obce v terénní prohlubni ohraničené dvěma souběžnými mezemi situované v podélném směru východ-západ. Ze severu i jihu lokalita sousedí s pozemky zemědělsky využívanými jako travní porost a orná půda. Samotná lokalita vzhledem k podmáčení nebyla zemědělsky využívána a byla zarostlá vlhkomilnou vegetací

(pcháč, kopřiva, vrbovka). Vzpomínám si, že vždy, když do toho místa zajel traktor, zůstala po něm hluboká kolej, která se brzy naplnila vyvěrající vodou.

Zároveň ale to místo bylo v počátcích socialistického zemědělství meliorováno, a i když meliorační drenáž byla již rozpadlá, v níže položené meliorační šachtě bylo možno po dešti pozorovat vodu odtékající z tohoto území.

Když jsem se spolu se svými bratry stal spolujednatel tohoto pozemku, začal jsem plán realizovat. Vzhledem k svému profesnímu zaměření jsem zajistil podklady, vypracoval projekt na stavbu tůň a zajistil potřebná vyjádření a povolení ve vlastní režii, s pomocí kolegů z oboru vodohospodářství a ochrany přírody. Projekt počítal s vytvořením pěti tůň, formou terénních úprav v rozsahu jednotlivých etap do plochy několika m² až po téměř 300 m² a hloubky 0,5-1,5 m, vzhledem ke spádu terénu doplněné v nejnižším místě vyvýšeným zemním valem. Měly by tím vzniknout terénní prohlubně zapojené do okolního terénu, sloužící pro jímání povrchové a podzemní vody. Vegetační úpravy nebyly navrženy, vzhledem k existenci stávajících převážně ovocných dřevin na severním okraji pozemku.

Lokalita před a po realizaci, foto Pavel Běle

a díky tomu byly hlavní terénní úpravy dokončeny relativně brzy. Při realizaci byly vyhledány jak meliorace z pálených trubek, tak k našemu překvapení ještě starší kamenné drény. Oboje bylo nutno pod hrází přerušit a utěsnit jílovitou zeminou, aby voda z tůň neodcházela. Nejvýše položená tůň, vzhledem k tomu, že by se pravděpodobně dostatečně neplnila vodou, zatím nebyla realizována. Po provedení hlavních terénních úprav už jen zbývalo zpevnit snížené přelivy v hrází kamením posbíraným v minulosti z okolních polí a doplnit mělké části tůň skupinami větších kamenů a suchých větví tak, aby byl zajištěn úkryt pro obojživelníky, podle metodického pokynu AOPK. V průběhu prací sice lokalita připomínala měsíční krajinu, ale již před dokončením se tůň začaly plnit vodou přitékající z výše položené meliorace a dnes, cca po měsíci jsou již díky občasným deštům téměř z poloviny zaplněné.

V příštích letech se dá předpokládat zapojení tůň do okolní krajiny, postupný návrat vegetace na břehy tůň (s občasnou údržbou sekáním) a tůň by měly začít plnit předpokládanou funkci zadržování vody v krajině a zvýšení její biologické rozmanitosti.

Pavel Běle

Úvahy o polárním víru a pozvánka na Zelené otazníky

Začátkem roku 2014 jsem napsala článek „Výkyvy počasí - podceňovaná hrozba“ (viz [Kompost č. 5/2014](#)), který začínal slovy: „*Nejsem meteorolog a rozhodně mi nepřisluší, abych se k tématu počasí nějak zasněženě vyjadřovala.*“ To můžu teď, po více než pěti letech, znovu zopakovat. A stejně jako tehdy můžu vyslovit domněnku, že odborníci i sama příroda nás varují ze všech sil, a přesto jim není věnována dostatečná pozornost – což mi dělá velkou starost a přivedlo mě to na myšlenku znovu, formou laické úvahy, na tohle téma napsat.

Zdá se, že z oken domů a automobilů se všechno jeví ještě pořád jako přijatelné – v chladnu stačí přitopit, v horku pustit klimatizaci a vzít si z ledničky něco dobrého k pití. Že jsme si tohle pohodlí zařídili na úkor ostatních obyvatel Země (a také na úkor svých vlastních potomků), na to pořád ještě není zvykem myslet. Za plošnou zkázu hospodářských lesů v tomto pojetí pak nemůže oslabený stav jehličnanů, ale zlý kůrovec, nedostatek pitné vody je „následkem“ nedostatečného počtu údolních nádrží, za extrémními klimatickými jevy stojí cosi nepostizitelného ve vesmíru, atd., atd. A i když podivné počasí už zaregistroval úplně každý, není vidět skoro žádná vůle změnit způsob života a zaměřit se aspoň na zmírňování nežádoucích jevů, natož přiznat i podíl na nich.

Zajímala jsem se o to, jak se v poslední době mění podoba polárního víru (vortexu) a jak je silně narušený plynulý tok tryskového proudění, protože ve škole jsme to neprobírali a ani v dostupné literatuře se toho k tomuto tématu nijak moc nenajde. Na internetu jsem se dočetla, o co se vůbec jedná (viz např. [zde](#), [zde](#) nebo [zde](#)) a jakou rozkolísanost můžeme nyní pozorovat ve srovnání s minulostí, kdy ještě bylo samozřejmé počítat v našich končinách se střídáním čtyř ročních dob a s možností aspoň přibližně předpovídat, jaké počasí nás v kterém období čeká. Dříve byl pozorován rychle se pohybující proud vzduchu (tryskové proudění neboli jet stream) směřující na obou polokoulích od západu k východu a oddělující ve velké výšce (kolem 10 km nad povrchem Země) studený vzduch ze severu od teplého z jihu, nyní dochází ke zpomalování tohoto toku a ke vzniku stále větších meandrů. Následkem toho se nasává do krajín mírného pásma jednou vzduch horký, jindy ledový, výkyvy jsou náhlé a velmi výrazné. Rostliny aj. mohou hynout jak mrazem, tak vedrem. Také polární vír nad Arktidou změnil podobu. Nepřipomíná už úhlednou čepičku, ale spíše její podivně roztrhané cáry. Příčinou je pravděpodobně globální změna klimatu a s ní spojené oteplování Arktidy. Následkem je mj. narušení velkého vodního cyklu a ohrožení našich životních podmínek. Máme si v takové situaci jen říci, že tohle všechno je daleko od nás a nedá se s tím nic dělat, nebo je nutné si uvědomit naléhavost vzniklých problémů a naplno se dát aspoň do toho, co pro tlumení extrémních jevů dělat lze?

Polární vír z Mezinárodní vesmírné stanice, foto CC BY-NC 2.0

Mám radost z toho, že se už aspoň trochu více mluví o nutnosti změnit tvářnost krajiny a formou agrolesnictví, přírodních zahrad apod. se všude, kde to jen trochu jde, snažit o nápodobu původního přírodního stavu - tak, abychom měli kde bydlet a čím se živit, ale abychom přestali vytvářet a udržovat kolem sebe stepní nebo dokonce vysloveně pouštní podmínky. K realizaci je ještě daleko a je to o strach, jak moc, ale je tu už aspoň záměr. K tomu, jak rychle a úspěšně krajinu ozdravíme, může (konkrétními činnostmi, ale i třeba jen šířením informací) přispět každý z nás. Informace k tomu máme – lze si půjčovat knihy, časopisy (včetně toho našeho, kde na toto téma píšeme od samého začátku), chodit na přednášky, spojit se s podobně smýšlejícími lidmi z okolí... Jednou z takových příležitostí budou ve středu 16. 10. nejbližší Zelené otazníky nazvané "Jaký vliv má zeleň na globální klimatickou změnu?" - s Ing. Jaroslavem Šimou a Vladimírem Kavkou. Pozvánku na ně najdete na str. 11, článek citující myšlenky obou pozvaných autorů v [Kompostu č. 8/2019](#) na str. 3. A protože teorii je nutné spojit s praxí, chystají se v tom duchu i dobrovolnické práce v terénu – viz str. 9. Potkáme se tam? **-ah-**

Jeden den v lesní mateřské školce Remízek

Ráno přijíždím do školky krátce po 8. hodině spolu s mým synem a dalšími dvěma školkovými dětmi. Moje kolegyně už tu je a mává na mě z třešňovky nad Milčicemi, zde se každý den setkáváme. Dnes je tu s námi i Aneta, naše paní řidičí, chce se přivítat s naší novou lektorkou Hankou, která s námi každé dva týdny bude dělat keramiku, drama a arteterapii. Děti je dnes celkem 15 – tedy maximální počet na den a nás dvě dospělé průvodkyně, jdeme se přivítat do kruhu. Dva kluci divočí, jsou rádi, že se vidí, a nedávají pozor. „...Slunce vstalo nad horami, usmálo se na Zemi...“, dnes pršet nebude a to je pro kroužek tvoření dobře. „Batůžky na záda!“

Jiný den bychom šli nejdřív do lesa a na Remízek až po svačině, ale Hanka na nás už čeká a my vyrážíme rovnou za ní. Aneta zapoměla Hance říct, že se bude tvořit venku na louce, takže Hanka nemá dobré oblečení ani obuv. „Počkej, dám ti svoji bundu a boty. Až skončíte, tak si pro to při-

jdu," směje se Aneta. Přesně takhle to u nás na Remízku chodí i mezi dětmi, kdo ráno zapomene svačinu, ten se má vlastně nejlépe, protože má od dětí na výběr ze 14 jiných svačinek. Stoupáme do kopce a za chvíli se před námi vyloupnou první stromy našeho Remízku. Ten pohled máme rádi, je to vstup do našeho světa - do naší lesní školky. A z vršku je rozhled široko daleko. A taky tam často pěkně fičí pravý nefalšovaný šumavský vzduch. Na Remízku rostly převážně staré třešně, každý rok sázíme nové stromy, aby se nám Remízek zelenal a chránil nás před větrem a sluncem. Lípa, dub, olše, bříza, jabloně, švestka, smrky, kaštan... všem se díky deštivému podzimu a našemu zalévání dobře daří.

A jsme nahoře. S kluky obíháme Remízek, aby ze sebe vybili trochu přebytečné energie před kroužkem. Lektorka Hanka se seznamuje s dětmi, ukazuje jim svou oblíbenou knihu od Daisy Mrázkové. Sedáme si do kruhu na trávu a Hanka čte o holčičce, která šla do lesa. Pak hraje na flétnu a děti se přidávají na své nástroje. Pak si děti lehnou a poslouchají zvuky tibetské mísy a šamanského bubnu a představují si, jaké zvíře v lese potkají. Připravujeme velké papíry a děti své zvíře kreslí uhlem, vznikají nádherné obrazy.

Loučíme se s Hankou a dáváme si svačinu. A pak dáváme dětem prostor pro volnou hru.

Některé děti obydí kuchařku, která je částečně pod zemí a kde se tak dobře vaří z toho, co příroda nabízí – bahýnko, šípky, tráva, kamínky..., jiné nasedají na loď, zabydlují se v domečcích vydusáných v křovících, ve zmrzlinářském obchůdku, kterému se stále daří a kde si kluci na jaře vyrobili kamennou podlahu. Kluci si nejdřív užívají houpačku a pak si vytahují náradí. Dneska zatloukají hřebíky, řežou pilou a pak se pustí do hloubení jámy – domečku. Čtyřletá holčička zve děti na svoje loutkové divadlo. Děti se seběhnou, mají rády její zvučný hlas a dramatické zápletky ze života. Další děti prostě zůstávají pod pergolou a malují, protože jeden obrázek přeci nestačí.

Foto Aneta Ira

Zvoníme na zvon, blíží se poledne a je třeba připravit stůl i naše ruce na oběd. Dnes máme farmářské kuře na paprice a pro vegetariány cizrnu. Předškoláci se zapojují do úklidu po obědě a ostatní pomáhají zavěsit hamaky na stromy do našeho odpočinkového hájku. Jedné nové holčičce se do hamaky nechce, a tak jí vyndáváme lehátko. Čtu pohádky a houpu děti v hamakách. Kolegyně odchází s předškoláky k lesu, pod lupou zkoumají plošnice a kobylky, kolik mají nohou?, kolik nás musí být dohromady, abychom měli taky 6 nohou?..., za pomoci nožičků si každý zkusí vyřezat klacek do špičky, pak zkouší napsat svoje jméno do písku. Jiný den usedneme ke stolu a budeme rozvíjet grafomotoriku „normálně“ s papírem a tužkou, ale dnes je to takhle.

Odpolední hra je klidná. Některé děti si ostří klacky novými nožíky, nemůžou se jich nabažit. Před svačinou nás navštíví ještě noví zájemci, jejich tříletá dcerka je zvyklá trávit hodně času v přírodě, a tak by rádi chodili k nám. Holčička míří neomylně rovnou do kuchařky a už začíná vařit svou první remízkovskou baštu, domů se jí nechce.

Před svačinkou se scházíme k odpolednímu kruhu, kde každý může ostatním sdělit, jak se dneska měl a co se mu líbilo, nebo nelíbilo. Pak už jen pobalíme batůžky, uklidíme Remízek a seběhneme z louky, kde už čekají první rodiče. „To byl ale dneska parádní den!“ **průvodkyně Remízku Pavlí**

U Strakoníc vzniknou dvě nové aleje

V [květnovém Kompostu](#) jsme upozorňovali na projekt "Štafetové aleje", který vznikl po boku party strakonických vytrvalostních běžců. Charitativní potenciál účasti a úspěchu ve štafetovém závodu proměnili v záměr podzimních výsadeb stromů v krajině. A tato myšlenka nyní putuje do svého hmotného finále. Na [transparentním účtu](#) Štafetové aleje se podařilo shromáždit poměrně zajímavou finanční částku, na které se podíleli samotní běžci ve spolupráci s jejich fanoušky a dalšími nadšenci z řad široké veřejnosti. Každý, kdo složil nebo ještě složí částku 500 Kč, obohatí alej stromem nesoucím jeho jméno. Tato adopce pomůže nejen se samotnou výsadbovou akcí, ale zejména s povýsadbovou péčí, která je rok od roku vzhledem k suchým periodám čím dál tím náročnější.

Místo plánované výsadby u Droužetic, foto -jj-

Projekt počítá s dvěma výsadbovými akcemi na dvou různých lokalitách - vždy v sobotu od 13 hodin. Prvním místem bude již avizovaná polní cesta nedaleko Střelského rybníka ([zde](#)), kde proběhne výsadba zhruba 25 stromů 19.

Projekt počítá s dvěma výsadbovými akcemi na dvou různých lokalitách - vždy v sobotu od 13 hodin. Prvním místem bude již avizovaná polní cesta nedaleko Střelského rybníka ([zde](#)), kde proběhne výsadba zhruba 25 stromů 19.

října. Jelikož se sešla částka přesahující kapacitu tohoto místa, byla domluvena lokalita druhá. Doplnková alej cca 15 dřevin vznikne u bezejmenného rybníka mezi obcí Droužetice a PP Ryšovy ([zde](#)) a u její výsadby se sejdeme 2. listopadu.

Pokaždé se bude jednat o jednostrannou smíšenou alej. Klasické druhy alejových stromů budou kombinovány s ovocnáči, u kterých se chceme soustředit na původní odrůdy. Ať už jste se k uvedené sbírce připojili, či nikoli, můžete se výsadbových akcí samozřejmě zúčastnit. Sraz v uvedené dny a časy na označených místech. Na konto Štafetové aleje je možné i nadále přispívat libovolnými částkami. Případné přebytky budou přesunuty ve prospěch další podobné akce. -jj-

Pestřenka sršňová

Pestřenka sršňová (*Volucella zonaria*) se objevila na naší zahradě „moucha“ (patří mezi dvoukřídly hmyz), nikdy předtím jsem ji neviděla. Přitom by neměla být vzácná, protože se vyvíjí v hnízdech sršňů i vos. Těch je přece všude dost. Způsob jejího života jsem našla popsaný v knize o blanokřídlých: Samička pestřenky sršňové vnikne do hnízda svého hostitele a naklade na jeho papírovitý obal protáhla, po stranách rozšířená vajíčka. Vylíhlé larvy se živí vosími mrtvolkami a rostlinnými zbytky. V době, kdy vosí stát odumírá, si zřejmě doplňují potravu i obsahem buněk ve vosích plástech. Larva je asi 2 cm dlouhá, běložlutá, pokrytá četnými bradavičkami, na které se lepí částičky půdy a zakrývají tak jejich původní zbarvení. Dorostlá larva se kuklí v zemi. Dospělci mají vylézat v časném létě příštího roku. Na naší zahradě si pestřenka sršňová vybrala květ afrikánu, který dobře ladí s jejím zbarvením. Živí se nektarem, nebodá. Jak se objevila, tak rychle zmizela. Snad se s ní zase někdy setkám. **Eva Legátová**

v Chanovicích 31. 8. 2019. I když je to dost velká

Foto Eva Legátová

Použitá literatura:

ZAHRADNÍK, J.: Blanokřídlí, Artia Praha, 1987.

Další hrozba plošného kácení stromů

Český svaz ochránců přírody se v současné době snaží zabránit prosazení pozměňovacích návrhů drážního zákona z pera pana poslance Ferance a paní poslankyně Matušovské (blíže viz [zde](#)). Prosí Poslaneckou sněmovnu, aby tyto návrhy zamítla, protože by vedly ke kácení stanic stromů. A to bez jakékoliv možnosti ochrany těch dřevin, které ve skutečnosti dráhu bezprostředně neohrožují, a s nimi i vzácných druhů ptactva nebo netopýrů v nich hnízdících. Už nyní se podél železnice kácí bez povolení a povinností je pouze nahlásit to předem orgánům ochrany přírody, nyní by bylo nejen možno, ale přímo i nařizováno zbavovat se zeleně kolem drah bez jakéhokoliv rozumného vyhodnocování situace na tom kterém úseku. Ochránci přírody samozřejmě nehájí takové stromy, které jsou skutečně nebezpečné - u takových jde jen o kontrolu hnízdících druhů a kroky k jejich přesunu apod. Pozměňovací návrhy drážního zákona by ale odstartovaly nesmyslnou "prevencí" nevidaného rozsahu, neslučitelnou se současnými poznatky o klíčové roli zeleně v době adaptace na globální klimatické změny.

Foto -jj-

telné návěstidlo, z jaké vzdálenosti musí být přehledná situace v okolí křížení tratí s pozemními komunikacemi, jasně definují průjezdný profil. Těchto definovaných hodnot by mělo být dosahováno striktně v souladu se zákonem a jen s takovou rezervou, která normový stav zajistí s co nejmenším zásahem do dalších státem chráněných zájmů. V případě péče o zeleň považujeme za vhodný interval péče maximálně dva roky. Větší rezervu už považujeme za neobhájitelné poškozování životního prostředí, mimo jiné proto, že prohlídky okolí tratí a údržbu je nutné provádět průběžně a pravidelně..."

Bližší informace k tématu je možno získat zde: Karel Kříž, místopředseda ČSOP (karel.kriz@csop.cz). -ah-

Večer s dokumentem – 68. díl – Horká planeta (Reportéři ČT)

V [lednovém Kompostu](#) jsme upozornili na podle mého názoru ne příliš povedený mini cyklus České televize Klima mění Česko. Jsem moc rád, že stejná televizní stanice představila "reparát" v podobě tematického bloku pořadu Reportéři ČT pod názvem Horká planeta. Poměrně kvalitně zpracovaný a informacemi napěchovaný materiál hodnotí fenomén klimatické změny z mnoha různých úhlů pohledu, přesto ve stručném a pro mainstreamové médium stravitelném formátu.

Od celosvětového vývoje klimatické změny přes postoj ČR za současného politického vedení se dostáváme až k výzkumu českých polárníků v Antarktidě. Ti se zabývají historickým složením atmosféry a obsahy skleníkových plynů pomocí vzduchu zakonzervovaného v ledových vrstvách. Konstatují současný bezprecedentní nárůst hladiny oxidu uhličitého za sledované období zhruba miliónu let.

V pořadu zaznívají také informace o pravděpodobném podílu člověka na klimatické změně, včetně jednotlivých odvětví lidské činnosti příkládajících nejvýrazněji. Pozornost je věnována fenoménu stoupání hladiny světového oceánu vlivem odtávání pevninských ledovců. Zatím se hovoří o vzestupu v řádu desítek cm, ale v případě grónského a antarktického ledovce jsou ve hře změny až několikametrové. Co to znamená pro Holandsko, Maledivy nebo třeba americký Boston? Jak se změny klimatu projevují na našich zemědělských půdách a v lesích? A nebude nakonec tím nejtěživějším problémem, až se dají do pohybu masy lidí z oblastí, kde dnes už znamená klimatická změna nedostatek základních lidských potřeb? Na to všechno se snaží tento pořad nalézt odpovědi.

Ano, pro mnohé z nás takové lehké opáčko nebo jednoduché shrnutí. Ale je určitě pozitivní, že tyto informace jsou stále častěji k dispozici i pro diváka středního proudu.

Pořad Horká planeta můžete zhlédnout [zde](#). -jj-

Foto CCO

Pozvánky - říjen 2019

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně zve:

Promítání dokumentu - A plastic ocean

čtvrtek 3. 10., 19 hod., dvůr obchodu Bezinka (Nábřeží Otavy 328, Strakonice)

"Každým rokem vzniká 300 milionů tun plastového odpadu. Pokud se situace nezmění, do roku 2050 bychom v oceánech mohli vidět plavat více plastu než ryb."

Po promítání bude následovat krátká přednáška na téma Minimalizace (plastových) odpadů v každodenním životě.

Vstupné dobrovolné, ve spolupráci s obchodem bez obalu Bezinka.

Farmářské trhy Strakonice

pátek 4. a 18. 10., 13 - 17 hod., Velké náměstí (pod radnicí)

Pokračují podzimní farmářské trhy na Velkém náměstí - každé dva týdny až do 15. listopadu. Přijďte si vybrat z bohaté nabídky farmářských a regionálních potravin, řemeslných výrobků a občerstvení. Vše s důslednou kontrolou původu. Na místě bude umožněn prodej drobných pěstitelských přebytků bez účastnického poplatku. Aktualizované seznamy přihlášených prodejců na: farmarsketrhy.strakonice.eu. Kontakt: jan.juras@knih-st.cz nebo 721 658 244. Akci pořádá Ekoporadna při ŠK ve spolupráci s Městem Strakonice.

Kurzy zdravého vaření

úterý 8. 10., nebo čtvrtek 10. 10. Vždy od 18 hod. na ZŠ Povážská.

Nová sezóna kurzů bude probíhat 1x měsíčně do května. Jednotlivé kurzy na sebe nenavazují, hlásit se můžete i jednorázově. Přijďte se seznámit se surovinami a postupy pro zdravější, bezmasou nebo dietní kuchyni. Kurzovné 100 Kč. Lektor Ing. Jan Juráš

Svou účast hlase předem na: jan.juras@knih-st.cz nebo 721 658 244.

Kurzy přírodní zahrady

úterý 15. 10., 16-19 hod., Katovice (konec Říční ul., nad jezem u žel. přejezdu)

Vyslechnete si teoretické rady k fungování přírodní zahrady v průběhu roku a vše si vyzkoušíte v praxi. Kurzem vás provede František Langmajer.

Říjnové téma: sklizeň a příprava zahrady na zimu

Cena: 50 Kč + vaše práce

Přihlášky a více informací na: jan.juras@knih-st.cz nebo 721 658 244.

Zelené otazníky - "Jaký vliv má zeleň na globální klimatickou změnu?"

středa 16. 10., 18 hod., společenský sál ŠK (3. nádvoří strakonického hradu), vstupné dobrovolné

Proč a kolik potřebujeme zeleně ve městech a v krajině? Jaké jsou vzájemné vztahy zeleně, vody, půdy, klimatu a člověka? Jaký byl historický vývoj krajiny, jejího využívání a co nám napoví celistvý pohled na vývoj zeleně?

Na tyto a další otázky se pokusí odpovědět odborníci na údržbu krajiny Ing. Jaroslav Šíma a Vladimír Kavka. -jj-

Pobočka ŠK Za Parkem zve dospělé i děti:

Zastavení v čase

ST 2. 10. : Krátké setkání, ztišení, verše Luboš Vinš, poetická próza Eduard Štorch. Od 16:30 na pobočce Za Parkem.

Výlet do okolí Dolní Sněžné

SO 5. 10.: Sraz v 7:00 před nádražím ČD. V 7:10 odjezd **do Volar**. Tam nás bude v 9:20 čekat Ing. **Josef Pecka**, profesionální šumavský průvodce (poplatek 100,- Kč, až na místě). Půjdeme po zpevněných cestách **do Dolní Sněžné, k NPP Prameniště Blanice, ke sv. Magdaleně a do Zbytin** (cca 12 km). Vlaku zpět (s přesedáním v Čičenicích) jede např. v 17:02. Trasu lze případně přizpůsobit. Více na www.csop-strakonice.net.

Minerály horního Pootaví

ST 9. 10.: **Aleš Červený** – přednáška s promítáním. Od 17:00 ve společenském sále ŠK (hrad).

Koráلكové podložky

ČT 17. 10.: **Zdeňka Slavíková: Tvořivý podvečer aneb Ze starého nové.** Mezi 17:00 a 19:00 (lze přijít kdykoliv v tuto dobu) v půjčovně pobočky. Pomůcky a materiál na ukázkou a vyzkoušení budou připraveny, ale hodilo by se přinést i vlastní (koráلكy různých barev, nejlépe válečkovitého tvaru).

Hraní na kantely

NE 20. 10.: **hraní na kantely**, případně i další nástroje. Koná se od 18:00 na pobočce Za Parkem ve spolupráci se spolkem Spona. K hraní, zpěvu nebo jen k poslechu zveme širokou veřejnost.

Ledňáčci

Páteční schůzky rodin se zájmem o přírodu, tradice a lidové hry. Pro děti všeho věku (i v kočárku) s rodiči, prarodiči apod. Přicházet mohou i dospělí bez dětí nebo starší školáci bez dospělých. Pomoc při vedení programu je vítaná, ale není nutná. Chodit lze i nepravidelně. Sraz v 16:00 před zámkem u vývěsky ŠK, kromě 25. 10., kdy schůzka nebude. **4. 10. pojedeme do Řepice** (na hřiště a do lesa), autobus odjíždí z nást. č. 4 v 16:30 z aut. nádraží, zpět pěšky nebo v 18:40 vlakem. **11. 10.** si ukážeme **výrobu jednoduchého krmítka** z dostupného materiálu. **18. 10.** nasbíráme **podzimní plody**, pak si z nich uděláme figurky (pod střechou). Za větrného počasí si na kteroukoliv schůzku rovnou s sebou vezměte draka. Info pobočka Za Parkem (Husova č. 380, 380 422 720), nebo vedoucí Monika Tůmová (602 361 321).

Výstavky

Výstavka rostlin na určování (nejen s pomocí knih, ale i s možností konzultace) – v půjčovně v Husově ul. č. 380. **Pokračují i dlouhodobé akce – Místa s přírodními zajímavostmi, Nejlepší knihy aj. Otevřeno Po a Čt 13–18, St 8–12 hod.** Více na pobočce ŠK Za Parkem (380 422 720, hrdlickova@knih-st.cz). -ah-

Šmidingerova knihovna zve:

Na hradě i na pobočce Za Parkem bude probíhat **prodej vyřazených** a dále již pro knihovnu nevyužitelných **knih a časopisů** za symbolické ceny. **Nové čtenáře během Týdne knihoven (30. 9. – 5. 10.) zaregistrujeme zdarma!**

Týden s postavičkami z dílny W. Disneyho

Oddělení pro děti. Každý den představíme jinou pohádku, v případě zájmu můžeme číst úryvky. Čtenáři si budou moci každý den nakreslit a vymalovat obrázky. Nebude chybět výstava knih, soutěž, křížovka. Čtenáři mohou pomoci sepsat tradiční čtenářský příběh, tentokrát na téma „**Trpaslíci**“

Výstava enkaustiky

Do 31. 12. – Enkaustika aneb **Krácení dlouhé chvíle pana Josefa Novotného.** Obrázky tvořené žehličkou a voskem. Přístupné v době konání společenských akcí. ŠK, společenský sál.

Vojtěch Steklač – Bořík

1. 10. – Čtení a poslech mluveného slova. Akce nejen pro nevidomé a slabozraké. Čítárna ŠK, 9:00.

Kurzy počítačové gramotnosti

1. 10. – **Bezpečný internet** – bezpečné chování na internetu nejen pro seniory.

15. 10. – **E-mail** – posíláme první poštu.

ŠK, studovna, 9:00 – 10:30.

Svědectví o službě

2. 10. - 4. 11. – **Výstava fotografií dokumentující poslední věci člověka a umění doprovázet. Připravoval Jan Voběrek a Šárka Belešová v úzké spolupráci s budějovickým hospicem.** Pořádáno ve spolupráci se strakonickým Domácím hospicem sv. Markéty. Vstupní hala ŠK.

Bookstart – S knížkou do života

3. 10. – Pravidelné setkávání s rodiči a dětmi v rámci nového projektu na podporu pozitivního vztahu ke knihám, čtení a čtenářství u nejmenších dětí, a to ve spolupráci s rodiči. V případě zájmu o účast nás prosím kontaktujte na tel. 380 422 708 nebo osobně na oddělení pro děti. Oddělení pro děti ŠK, od 9:30.

Motocykly, které zaujaly svět

3. 10. – **Robert Malota** – Firma ČZ si letos připomíná 100 let od svého založení. Archivní filmy, hosté, kteří svůj život spojili právě s motocykly ze Strakonice. Více informací viz www.muzeum-st.cz. Vstupné 20/10 Kč (členové muzejního spolku zdarma). Ve spolupráci s Muzeem středního Pootaví. ŠK, společenský sál, 17:00.

Minerály z horního Pootaví

9. 10. – **Aleš Červený** – přednáška s promítáním. ŠK, společenský sál, 17:00.

Barrandovská bohéma?

10. 10. – **Beseda s filmovým historikem, scénáristou a publicistou Pavlem Taussigem** a představení jeho nové knihy, v níž polemizuje se seriálem ČT Bohéma a uvádí na pravou míru osudy herců a tvůrců, v seriálu zobrazené zkresleně, ba i nepravdivě. Vstupné 50 Kč, čtenáři ŠK poloviční. ŠK, společenský sál, 17:00.

Život na jihočeském venkově 19. století

15. 10. – **Jan Kouba** – Specifika a charakter venkovských sídel na Prácheňsku a jejich obyvatelé v průběhu 19. století. Více informací viz www.muzeum-st.cz. Vstupné 20/10 Kč (členové muzejního spolku zdarma). Ve spolupráci s Muzeem středního Pootaví. ŠK, společenský sál, 17:00.

SLOVOSLET – Dny poezie a mluveného slova

21. 10. – 26. 10. – Nabídka specializovaných dílen:

práce s hlasem, recitace, mluvený projev, výrazové čtení, storytelling, improvizace atd. Pro školy programová nabídka. Ve spolupráci se Sunshine Cabaret, z.s. Prostory Šmidingerovy knihovny Strakonice a další – podrobnosti viz www.slovoslet.cz.

Robert Fulghum je opravář osudů

23. 10. – Komponovaný večer plný zábavy, během kterého je cokoliv možné a nic není úplně jisté – jen to, že **Robert Fulghum** bude na místě a diváci budou mít příležitost zeptat se jej úplně na cokoli.

Uvidíte scénické čtení a seznámíte se s dějem posledního románu Roberta Fulghuma Opravář osudů, který napsal pro svoje české fanoušky a který se v Česku odehrává! Vstupné 120 Kč, čtenáři ŠK poloviční. ŠK, společenský sál, 17:00.

Tvořivá dílnička pro děti

31. 10. – Zmrzlina. Tvoření pro děti v knihovně, materiál bude k dispozici na místě. Oddělení pro děti ŠK, 8:00 – 11:00.

Proměna hradu aneb Co přináší rekonstrukce

31. 10. – **Ivana Říhová, Robert Malota** – Rekonstrukce hradu přináší mnohá překvapení a nové objevy, které budou představeny veřejnosti slovem i obrazem. Více informací viz www.muzeum-st.cz. Vstupné 20/10 Kč (členové muzejního spolku zdarma). Ve spolupráci s Muzeem středního Pootaví. ŠK, společenský sál, 17:00.

Drobné smetí

Vlčí hlídky startují 20. sezónu

Nejen o jubilejním ročníku vlčích hlídek, ale také o místech a termínech podzimních víkendových seminářů se dočtete v [tomto odkazu](#).

Kauza Zhůří na obrazkách televize

Dlouho sledovaný boj o louky na šumavském Zhůří, které jsou ohroženy developerským záměrem, jde do svého finále. Celé kauze se věnoval i pořad [Nedej se](#).

V NPR Břehyně - Pecopala těžba prozatím ustala

Chráněné území u Doks, kde proběhl nešetrný a kontroverzní zásah po kůrovci, zůstane nejméně do konce roku 2021 bez dalších zásahů. Více informací se dočtete [zde](#). -jj-

Literární okno

Energie v přírodě a v nás – Milan Smrž

„Albert Einstein prohlásil, že žádný problém nemůže být vyřešen na stejné úrovni vědomí, jaké jej vytvořilo.“

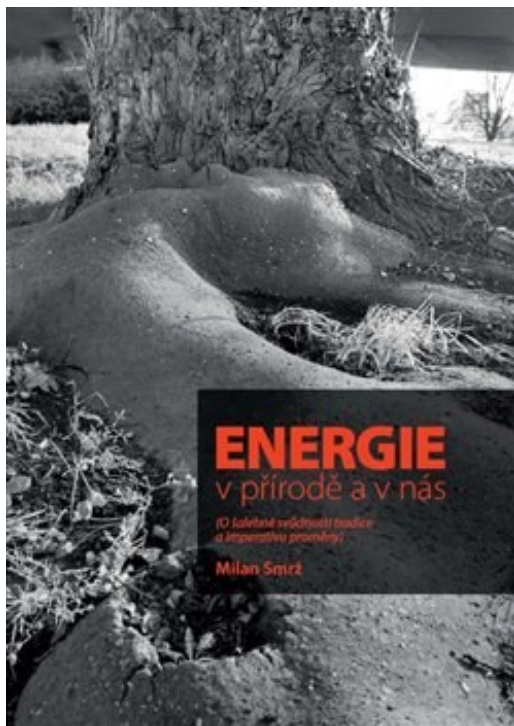
Když jsem bral do rukou knihu pro mě dosud neznámého publicisty Milana Smrže, vůbec jsem nevěděl, do čeho jdu. O to větší pak byl můj údiv, ze kterého jsem v podstatě nevyšel doteď. Nikdy předtím jsem nečetl zvláštěji pojatou, ale přesto tak vystihující knihu na ekologické téma. Její samotný název nás zavádí do oblasti energetiky, ale to je vlastně pouze menší část textu. V pravém slova smyslu je to vlastně výpověď o dosavadním působení lidské civilizace na planetě Zemi. Co patrně upoutá čtenáře nejvíce, je způsob, jakým autor dokáže nekompromisně a zcela jasně zhmotnit své myšlenky nad poměrně komplexními tématy do jednoduchých a trefných přirovnání a sdělení. A tak při četbě jen nevěřícně přikyvujete hlavou. Ani ne tak proto, že by byly uvedené informace v nějakém ohledu novátorské, ale zkrátka proto, jak často je udeřen hřebíček na hlavičku. Nehledě na velmi kvalitně zpracované údaje z jiných zdrojů.

Pokud se nenecháte ošálit poněkud zavádějícím názvem publikace, dostane se vám velmi hutného pojednání na téma, kterak lidé zcela zásadním způsobem narušili toky energií a přirozený koloběh věcí na Zemi, a co by se s tím ještě dalo udělat, pokud se chceme zachránit.

Milan Smrž velmi často odbočuje k myšlenkám nejrůznějších filozofů i k zamyšlením svým vlastním a elegantním způsobem je propojuje s reáliemi z oblasti historie, energetiky i ekologie. V první části knihy se zabývá energetickými systémy z pohledu globálního i z pohledu historického vývoje lidstva. Dosavadní energetická „vyváženost“ zejména v zemědělství je narušena nástupem fosilních paliv, tedy využívání po dlouho dobu shromažďované energie v krátkém časovém období. *„Předindustriální zemědělství, na rozdíl od budoucího, musí pracovat s pozitivní energetickou bilancí – na celý výrobní cyklus musí vynakládat méně energie, než tímto cyklem získá. Solární systém zemědělské společnosti je energeticky vyvážený. Toto zlaté pravidlo energetické hospodárnosti bylo v průmyslové době mnohokrát opuštěno.“*

S růstem počtu obyvatel naráží předindustriální zemědělství v 18. století na své energetické limity a vývoj společnosti může pokračovat pouze díky průmyslové revoluci. Rovnováha zemědělského slunečního systému je prolomena nástupem fosilních paliv. A v současné době se zdá, že se lidská společnost přiblížila nebo se již nachází na druhém pomyslném „vrcholu“, kdy i fosilní věk začíná narážet na své další limity, limity zásob a životního prostředí.

V souvislosti se zemědělskými systémy si autor všímá i environmentálních benefitů rostlinné stravy: *„Budeme-li chtít v hustě*

zaldněných státech západní Evropy zajišťovat na polích navíc výrobu energetických i neenergetických surovin, bude právě díky postupujícímu vegetariánství možné zachovat či navrátit určitou část životního prostředí přírodnímu biotopu bez lidského zásahu.“

Další část textu se věnuje důležitým souvislostem právě fosilních paliv, centralizovaným systémům energetických zdrojů, energetickou spotřebou a také nekonvenčním fosilním palivům. Velice zajímavé je pojednání o skladování energie, které samo o sobě vytváří hranici rozšíření obnovitelných zdrojů energie. Opět je uvedeno několik zajímavých analogií z přírodního světa, jak zvířata a rostliny dokáží s energií efektivně hospodařit a kdy jsme se dokonce z těchto podobností inspirovali.

Podle mě nejpoutavější částí knihy je stať nazvaná Patologie fosilního města. Město je vnímáno jako neudržitelný prvek lidské společnosti zcela závislý na přísunu energie a surovin zvenčí. Je tak přesnou analogií neudržitelnosti celé civilizace. *„Město je strukturou, jejíž hlavní vlastností je růst. Můžeme předpokládat, že neustálý růst měst je projevem nevědomé touhy po stále větším počtu lidí, která generuje v našich myslích pocit úspěšnosti a zaručené budoucnosti.“* Velmi trefné, i když ne úplně nové, je srovnání fosilního města a zhoubného nádoru: *„Město se stále rozrůstá a stále více spotřebovává, přesto že fosilní zdroje jsou principiálně omezené. Jako by to nestačilo, tato struktura sama o sobě pro-*

hlašuje, že růst je něčím veskrze pozitivním a zakládá na tom vlastní identitu. Nekontrolovaným růstem z limitovaného množství dostupných prostředků se město podobá základní charakteristice rakovinné buňky. Obě formy se rozrůstají nade všechnu únosnou míru na úkor svého hostitele, až jej nakonec zahubí.“ Město je také symbolem odcizení lidstva od přírodních pochodů (*„V současné době si městští obyvatelé myslí, že je výhodou zbavit se závislosti na přírodních cyklech. Obyvatelům dnes město zajišťuje existenci nezávislou na přírodních podmínkách.“*). Podobným způsobem a v mnoha sociálních i ekonomických souvislostech je hodnocena celá společnost, resp. její exponenciální tendence a neudržitelnost.

Výčet negativ je samozřejmě podepřen možnými způsoby a alternativami přechodu k udržitelné společnosti. Tomu se věnuje přibližně poslední třetina knihy. Nenabízí žádná zázračná a rychlá řešení, nicméně soubor mnoha opatření a jiných přístupů a zejména změnu ve způsobu uvažování. *„Rozhodující bude, zda změnu nastartujeme řízeně, bez velkých otřesů, autonomními aktivitami, ale i na nadnárodní úrovni pomocí daňových či finančních mechanismů, či zda budeme sebe i ostatní dále přesvědčovat o správnosti cesty neustálého růstu a k proměně dojde bez našeho přičinění v hospodářském, sociálním a ekologickém chaosu.“*

Je popsána celá škála lidských aktivit, které v současné době sice fungují, ale veskrze hodně okrajovým způsobem. Zajímavým pohledem je třeba povýšení skutku poškozování životního prostředí (zejména korporacemi) na úroveň ostatních závažných trestaných činností – genocidy, zločinů proti humanitě, válečných zločinů a zločinů agrese. Dalším rozebíraným symbolem neudržitelnosti je automobil, jakožto prvek sociálního statusu a tedy velmi obtížně nahraditelný.

Nástin možných řešení se pohybuje i v podstatné ekonomické rovině: myšlenkou tzv. daně z neudržitelnosti, tedy zdaněním neobnovitelných zdrojů energie a financováním přechodu k obnovitelným variantám pomocí těchto peněz. Taková proměna by samozřejmě musela jít ruku v ruce s velmi nepopulárními způsoby regulace trhu a celého hospodářského systému, což je samozřejmě doposud v prudkém rozporu s liberálním pojetím současného politického zřízení.

V závěru knihy přichází opět filozofické pozastavení nad tématy svobody, dalšího rozvoje a směřování lidské společnosti. *„Žítí na vysoké noze nelze považovat za projev svobody. Proč by nám měl stálý přísun zážitků, majetku nebo cest zajistit více svobody než závislosti? Je opravdovou svobo-*

dou mít pokud možno všechno, nebo je svobodou se právě bez určitých věcí obejít?“

Pokud se máme změnit a vydat se správným směrem, měli bychom dokázat odhalit se v celé své nahotě a přiznat hlubokou chybu, které jsme se dopustili. „*Jedním ze základních a současně nejbizarnějších lidských omylů je to, že považujeme sami sebe za racionální bytosti. Skutečnost, že ve valné většině stále dokola slepě důvěřujeme politickým slibům podobných politiků; to, jak se necháváme manipulovat reklamou či jak odmítáme přijmout zásadní opatření pro zachování života na této planetě, však dokazuje naši hlubokou iracionalitu.*“ ... „*Precizní díla filozofie, vědy i uměleckých žánrů, duši i mysl povznášející hudba a literatura, která nás rozplácne, stojí v ostrém protikladu k ignoraci zásad udržitelného života, fanatismu a nenávisti. Možná by nebylo tak zlé, kdybychom si to dovedli přiznat. Ale již v tom, jak sami sebe pojmenováváme (Homo sapiens sapiens – Člověk přemoudrý) zaznívá, že k takové kritičnosti máme stále velmi daleko – a to tváří v tvář existenčnímu ohrožení vlastním životním stylem. Groteskní je, že tento životní způsob nám nebyl vnucen nikým jiným než námi samými.*“ -jj-

Říjnové barvy Jirky Wagnera

Ach, babí léto! Čas stárnoucího slunce a mlhavých chladných rán. Kde se tento podivuhodný čas bere a proč přichází tak pravidelně? Teplota Atlantského oceánu a evropské pevniny se koncem září vyrovnává, a tak se na pár týdnů skoro zastaví přísun vlhkých vzduchových hmot z oceánu nad pevninu. Stromy se připravují na zimu, stahují živiny z listů, zelený chlorofyl se rozkládá, objevuje se žlutá a červená. A my chodíme krajinou okouzlení. K žluté a červené ještě místy zelená nebo hnědá a modré nebe a zlaté slunce a bílá mlha.... Ó, paleta malířská!

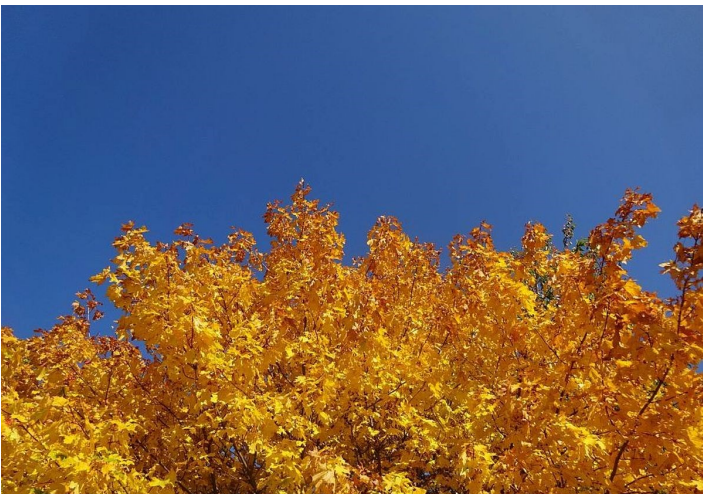

Foto Jiří Wagner

PODZIM JE TU ZAS.
*Letničky v květu dnes
odsoudil k smrti
mráz.*

ZLATAVÉ LISTÍ.
*Bez mráčku nebe.
Obzor
daleký, čistý.*

MODRAVÉ TRNKY
*trhám, jím.
Trpko v puse
mám v jednom kuse.*

**K ŽLUTÝM A RUDÝM
listům**
*sojka přidala
své modré pírkó.*

ŠEDIVÁ MLHA.
*Z ostatních barev
najdu jen
červeň šípků.*

Kaštánek pro štěstí

*Kaštánku pro štěstí, je hezké mít tě v kapse,
sevřít tě do pěsti, z táty se změnit v chlapce.*

*Kaštánku, děťátko, schované do peřinky,
z mámy je děvčátko, panence chystá plínky.*

*Kaštánku, vzpomínko, jak rychle život letí,
s tatínkem, s maminkou - najdou tě jejich děti.*

*Kaštánku, ježečku, na tebe je čas krátký,
babičkám, dědečkům - kolik let vracíš zpátky!*

*Kaštánku pro štěstí, jsi poklad nad poklady,
sevřu tě do pěsti, čas her je zase tady...*

Kolikrát jsem si jako dítě říkala, proč má hnědý kaštánek to krásné světlé břicho... Že by měl tu krémovou barvu napřed celý, než dozraje? Byla bych se ráda podívala, ale bylo by mi líto některý kvůli tomu vyloupnout, dokud ještě nepřišel jeho čas. Až jsem našla jeden spadlý, první toho roku, a protože byl přejetý autem a prasklý, svítil na dálku. Čistý odstín se na vzduchu rychle změnil, bylo to smutné a bylo navíc i po tajemství. Napravilo se to zase až v tu dobu, kdy už padaly ježečky tak, jak se patří, na zemi se samy rozskočily a jejich plody byly každý jinak šišatý a jinak strakatý, radost pohledět. A potom i na figurky vyrobené dětmi a vystavené doma v kuchyni.

Nelíbí se mi, když děti srážejí kaštany házením kamenů a větví. Ale líbí se mi, že o ně stojí, ať už jen na prohlížení, nebo i na hraní a na schovávání pro zvířata. A počítám, že si je mezi sebou i vyměňují nebo da-

Foto Vojtěch Hrdlička

rují. Do knihovny je také často někdo přinese, i když teď už ne tolik, jako to bývalo. A ještě pořád mám schovaný jeden úplně maličký, s kterým tak nějak před dvaceti lety přišli dva malí čtenáři, položili jej na pult a ukázali mi na něm seschlé varhánky. Ať si prý všimnu, jaký mají tvar, a jestli uhodnu, proč jej vybrali jako dárek zrovna pro mě. Hádanka to byla snadná. Drobné vystouplé žilky se na povrchu kaštanu stáčely do podoby ozdobného velkého A, mojí iniciály. Všechno ostatní bylo hladké a vypadalo to, jako by tam to áčko někdo pečlivě vyřezal. Vystavila jsem ten nevšední šperk na čestné místo na policičku a velmi jsem si jej považovala. Jak by ne, když dobře vím, že kaštánek pro štěstí je poklad nad poklady! **-ah-**

Listovka

O rytířích, kteří se raději hádali

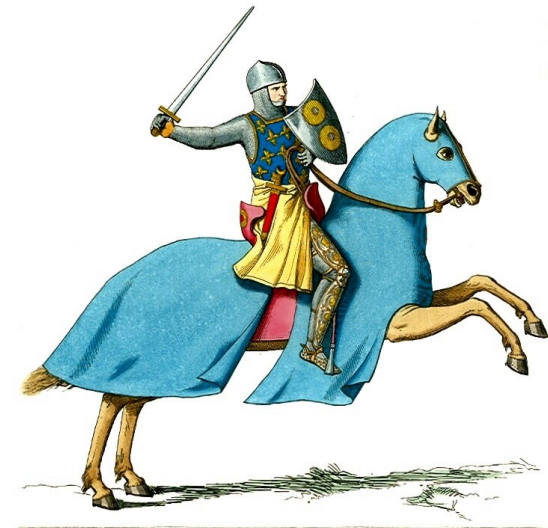
Bylo, nebylo, za sedmero horami a sedmero řekami rozkládalo se malebné království. Na první pohled mu nic nescházelo, ale už mnoho let bylo sužováno strašlivým drakem. Objevoval se poměrně často a ničil krásná místa - blízko hradu, ale i mezi nejzapadlejšími vesnicemi. Hlav měl nepočítaně. Čas od času se objevil odvážný rytíř, který vyrazil na zteč. Ale pokaždé, když byl drak zbaven jedné hlavy, vyrostly mu brzy dvě nové.

Po dlouhých letech neúspěchů a všeobecného strachu se všichni v království shodli, že se rytíři různých šlechtických rodů musejí semknout a draka přemoci společným útokem. Všichni rytíři byli v království velmi vážení, protože jenom díky nim dokázal prostý lid alespoň zčásti normálně žít. Drak se zatím držel od vesnic trochu dál. Ale s každým rokem jeho troufalost rostla. Ze všech koutů země tak byli povoláni ti nejlepší a nejzkušenější rytíři, aby dohromady vymysleli plán.

Co se však nepříhodilo. Pyšní ochránci prostého lidu se nedokázali shodnout na společném postupu. Každý z nich věřil, že pouze jeho strategie je ta nejlepší a jediná má šanci na úspěch. Nikdo z nich nedokázal přijmout fakt, že postačí, když dají dohromady svou sílu, bojového ducha a rozmanité dovednosti. Bylo jich přeci jen poměrně dost a při občasných výpadech proti drakovi už nějaké zkušenosti také posbírali. Nyní však každý z nich promlouval o tom svém způsobu a hlavně o tom, proč jsou nápady ostatních rytířů špatné. Rozkol postoupil tak daleko, že si začali všimnout odlišností a nedostatků jiných koní a výbroje. Vyvodili z toho závěr, že v takové sestavě a rozdílnostech nemohou nad drakem nikdy zvítězit. A ve své nabubřelosti se rozjeli zpátky ke svým domovům.

...

Jak to v takovém království dopadlo, si asi dovede každý z nás představit. Někoho možná i napadne, o jakou alegorii dneška se jedná.

Obr. Paul Mercuri

Zvlášť v oblasti ochrany přírody, zvířat a jiných důležitých, angažovaných oblastech se vyskytuje celá řada vzdělaných a houževnatých lidí. Takových, kteří se na úkor svého volného času i pohodlí snaží "bojovat proti nespravedlnostem". Nic si nemusíme nahlávat, je to činnost velmi náročná a zatím pouze s dílčími úspěchy. Avšak až příliš často se setkávám s tím, co bylo popsáno v tomto pohádkovém příběhu. Nechci tvrdit, že forma nebo strategie těchto bojů není podstatná, ale mnohdy je odvaha a energie rozprášena něčím, co má na skutečný výsledek jen mizivý vliv. Často stojí nad společnou vizí malichernosti typu částečně rozdílných názorů nebo postupů. A tak dva lidé se stejným cílem nedokážou nalézt společnou řeč, raději se zabývají odlišnostmi, které vystavějí do rozměrů nepřekonatelné zdi. A to je myslím obrovská škoda. Nejen proto, že tyto situace nás povážlivě přibližují k velmi rizikovým pocitům vyhoření. Důležité je zejména to, že přes naše veškeré rozdíly máme o dost větší šanci zvítězit v našich bitvách, když budeme postupovat společně. **-jj-**

Postřehy ze Slovenska – I.

Tromín prorostlý, hvozdík Lumnicerův, drnavec lékařský...

... V dálce sedí podivný tvor, který připomíná sysla, psouna prériového či králíka vztyčeného na zadních nohou. Dudek s chocholkou! A další a další vzlétají ze země. Jdu pomalu a tiše, a vtom skvosty! Vlha pestrá a za ní druhá, třetí... vylétají z otvorů skály... Mandelík hajní!! Zlatovous jižní! Kosatec velkokvětý, kosatec nízký, zasnuby otakárků fenyklových... Třemdava bílá mne upomíná, jak přes varování významného českého botanika dr. Čerovského jsem chodil mezi třemdavami v Českém krasu v krátkých kalhotách, sice

opatrně, ale... Dva měsíce jsem měl na nohou popáleniny druhého stupně... Kalina tušalaj, roháči, zpod dubu ceru se pomalu valí ropucha zelená, mj. nejhezčí a nejsuchomilnější ropucha. Vzpomínám si, že přes hygienické předpisy se ropucha zelená vyskytovala v kuchyni na internátu v Čičenicích! Byla hýčkána přírodumilovnými kuchařkami, které ji vždy lehce kropily vodou.

Teplomilná panonská vegetace mne objímá, nestačím žasnout! Majka fialová s partnerem, kudlanka nábožná číhá na svoji kořist... Vstavač osmahlý na konci vegetační doby! Posílám vzkaz botanikovi panu Chánovi ze Strakonice, kde se poblíže nacházejí tytéž orchideje. Na jeřábu muku jakýsi pohyb! Užovka stromová, naše nejdelší a vzácná užovka. A také nejútočnější. "Come to me, darling." Napřahuji zvolna ruku, abych se jí dotkl, ale rychlý pohyb hada mne vrací do bezpečné vzdálenosti. Tohle je mj. užovka nejvíce příbuzná tropickým hadům.

Skláněl jsem se k zemi a rukama i očima jsem hladil skvosty, nikoli anonymní matky přírody, ale tisíce a tisíce neuvěřitelných smysluplných a krásných výtvorů Božích. Ještě jednou jsem se ohlédl po užovce a náhle jsem spatřil několik postav v maskovacích oblecích, jak se ke mně blíží s napřaženými samopaly. Bez vysvětlení a bez dlouhého komentáře mne, přes moje chabé protesty, odvedli vojáci ke služebnímu vojenskému garážímu a přivezli mne na pohraniční rotu. Stál jsem zde uprostřed malého náměstí, hlídán jako zločinec. Ze dveří vyšel jakýsi nadporučík. Co jste hledal na stránkách Devínské kobyly? Moje očividná naivnost, ale hlavně moje pravdivé svědectví o tom, že jsem zde hledal květiny a že obdivuji slovenskou přírodu, zapůsobilo. Po chvíli výslechu mne propustili a dokonce odvezli nazpět. Bylo to podivné. Nádherná příroda, její obyvatelé, přirození ve svém dynamickém pohybu... a její „strážci“ na druhé straně, lidé, kteří snad věřili, že chrání tuto zemi před zlem "jestřábů z Wallstreetu." Měl jsem pokažený den. Stále jsem cítil naučený chlad vojáků, kteří byli ochotni střílet na domnělého nepřítele. Později jsem se dozvěděl, že někde tady byla prý raketová základna... Přes řeku Dunaj či Moravu se snažilo do Rakouska dostat více lidí. Umřelo jich tam několik desítek. Oběti, které se staly doslova cílem jiných obětí, vojáků základní služby, kteří byli přesvědčeni, že hájí světový mír. Ovšem tito druzí zůstali naživu...
František Zima

Třemdava bílá, foto -ah-

Krajina je žena

Krajina nikdy nemůže mít mužský rod. Muži jsou příliš čitelní, přímočaří, hranatí a většina z nich je zcela bez vnitřního lyrického náboje, jsou příliš pragmatičtí a veskrze technicky nalinkovaní.

Krajina je žena! Plná tvarů, oblín, kopců, roklín, prohlubní, erozních rýh, nádherných vyvýšenin, neobvyklých náhledů. Každá

Foto Jan Šindelář

je jiná a přeci jsou si tak podobné. Má v sobě hloubku, plnost výrazu i mělkost rovin, širých plání. Dovede být laskavá, něžná, hebká jak travnaté louky i být krutá v divokých zlomech, nebezpečná ve svých rozmarech a náladách. Je vstřícná s náručí otevřenou; přitulná k tomu, kdo jí vnímá, respektuje a nerdousí. Její oči jsou tůněmi ticha, gejzíry touhy i močály smrti, bludičkami zmatenců, hlubinou bez návratu. Má stejnou schopnost obnovy, nesmrtelnou sílu znovu žít a znovu život dávat. Má nevyzpytatelné chování - nikdy nevíte, co vás čeká! Zda hluboké propasti, či bohaté nivy. Je to složitá bytost, kde jednoduché nemá řešení a komplikované řeší jako Alexander Veliký gordický uzel. A kupodivu to často bývá nejvýhodnější cesta. Jak pro ženu, tak i pro krajinu.

Vnitřní svět ženy je v podstatě naprosto neznámá oblast. Nezná ji často ani ona sama. Spojení rozumu a ducha zde má zcela jiný rozměr, založený na zcela jiných ukazatelích. Krajina asi nezná slovo rozum, ale v duchovní oblasti je zcela jistě

žije tu celý život, zná její rozměry. Je její součástí jako srnec, liška nebo obyčejná myška. Ne každý, kdo v ní žije, jí ale může vnímat v celé hloubce a šíři.

Krásu ženy nemusí být jasná a zřejmá, je tam někde uvnitř, trvalá a skrytá. I krajina má tisíce míst nádherných na druhý, třetí pohled. Obě lze z celého srdce milovat i nenávidět. Jen slova jsou jiná! Muži o kráse krajiny často píšou a hovoří. Ženy jsou v ní obsažené, jsou její součástí, ať chtějí, nebo nechťejí. Proto mnozí muži sedí dlouhé hodiny pod stromy, ponořeni do krajiny, šťastní a spokojeni. Jsou s ženou a nejsou. A tam je právě skryt malý rozdíl mezi krajinou a ženou: ticho krajiny je balzám, který léčí – ticho ženy nevěští nic dobrého, protože většinou v sobě skrývá bouři s hromy a blesky!

Krajina a žena jsou nedělitelnou součástí naší Země. Svázané pupeční šňůrou svého vlastního vědomí s pokornou pamětí z dob zrození člověka samého. Jen si někdy nerozumí – mysl ženy má podivné cesty k vyjádření myšleného, ale jejich cesta k obzoru je stejná!
Jan Šindelář

Fotominifetón - O zahradnických změnách

Pootavský sadařský repertoár býval, pokud se pamatují, dost omezený. Jablka, hrušky, švestky. Třešně, višně. Pak ještě blumy, rybíz, angrešt. Nějaké meruňky či broskve jsme znali už jen občas z obchodu a už jsme je řadili k exotickému ovoci spolu s pomeranči, citrony, banány...

Před nemnoha lety jsem zasadil na zahrádce malou brokev, která dvěma malým klukům vyrostla v květináči z pecky. Věděl jsem, že to nemá cenu, že na ní neporoste nic, ale nechtěl jsem těm dětem brát iluze... Broskvička rostla odstrčeně v koutě zahrady – a najednou v roce 2015 se obsypala broskvemi. Velkými, žlutočervenými, šťavnatými, sladkými. Nevídáno, neslycháno! A od té doby každoročně sklízím koncem srpna nejmíň košík broskví! Inu, klimatické změny. Moje rada: nevyhazujte jádra z pomerančů - možná, že se vám budou ještě na zahrádce hodit.
Jiří Wagner

Foto Jiří Wagner

Zdraví a strava

Recepty z Veget Festu

Pálivé čočkové kuličky

Ingredience: 200 g červené čočky, mořská řasa, sůl, cibule, 3 stroužky česneku, chilli papričky, mrkev, lžíce rajského protlaku, 100 ml bílého vína, lžíce lahůdkového droždí, 80 g hladké kukuřičné mouky, rostlinný olej

Postup přípravy: Červenou čočku propláchneme, vložíme do hrnce spolu s kouskem mořské řasy, osolíme, zalijeme 400 ml horké vody, přivedeme k varu a zvolna vaříme, dokud se všechna voda neodpaří. V menší pánvi osmahneme na dvou lžících oleje pokrájenou cibuli a česnek, po chvíli přidáme 1–2 drcené chilli papričky a 100 g najemno nastrouhané mrkve. Osolíme, ochutíme lžící rajského protlaku a podlijeme bílým vínem. Dusíme odkryté, dokud se tekutina neodpaří, a poté vmícháme k uvařené čočce spolu lahůdkové droždí a hladkou kukuřičnou mouku. Z vychladlé směsi tvoříme kuličky (asi 25 ks), které narovnáme na plech vyložený pečicím papírem a pečeme půl hodiny při 200 °C.

Lilkové krokety s tofu

Ingredience: lilek, 250 g tofu, 25 g kokosu, 75 g strouhanky, 2 lžíce rajčatového protlaku, 4 lžičky sójové omáčky, 1–2 stroužky česneku, 2–3 lžíce čerstvého koriandru, 1 lžičky mletého kmínu, 1 lžičky kurkumy, sůl, pepř

Postup přípravy: Lilek rozřízneme napůl, lehce posolíme a necháme „vypotit“, poté pečeme 20 minut v troubě. Vychladlý lilek rozmixujeme s ostatními ingrediencemi. Tvoříme kuličky/placičky, které můžeme obalit např. ve špaldové mouce a pečeme v troubě na pečicím papíře.
Lída Růžičková

Mrkvové cookies

Ingredience: nastrouhaná mrkev (šálek), ovesné vločky (1 a 1/4 šálku), hrozinky (1/2 šálku), hladká mouka (šálek), hnědý cukr (1/3 šálku), rostlinný olej (1/3 šálku), melasa (1/3 šálku), rostlinné mléko (1/4 šálku), nabobtnaná chia semínka (lžíce), prášek do pečiva (1/2 lžičky), soda (1/2 lžičky), 1/4 muškátového oříšku, sůl (1/2 lžičky), skořice (1/4 lžičky)

Foto Florián Pešek

Postup přípravy: V jedné míse smícháme cukr, chia semínka, melasu a olej. Ve druhé pak mouku, skořici, muškátový oříšek, rostlinné mléko, prášek do pečiva, sodu a sůl. Obě směsi spojíme a přidáme hrozinky a vločky. Tvoříme kuličky 4-5 cm velké, klademe na mastný plech a pečeme na 180 °C zhruba 10 minut. **Markéta Koubová**

Perníkový závin s povidly

Ingredience: 300 g hladké mouky, 200 g cukru moučky, 1 sáček kypřicího prášku do perníku, 1 lžíce kaka, 6 lžic rumu, 30 g změkklého rostlinného tuku (např. Alsan), 4 lžíce rostlinného mléka. Náplň: 300 g povidel, 100 g loupaných mandlí

Postup přípravy: Mouku prosejeme s moučkovým cukrem, kypřicím práškem a kakaem na vál. Přidáme rum, tuk, rostlinné mléko a vypracujeme vláčné těsto, které necháme 60 minut odpočinout.

Pak těsto rozdělíme na dvě části a z každé vyválíme plát asi 4 mm silný. Každý potřeme polovinou povidel a posypeme polovinou mandlí. Srolujeme do závinu, okraje přitiskneme a pečeme v předehřáté troubě při 180°C asi 30 minut.

Čokoládový dort

Recept viz [zde](#). **Martina Křivancová**

Ing. Jan Juráš -jj-

Ekoporadna při ŠK, Informační centrum neziskových organizací, Husova 380, Strakonice

Po, St: 7:30 - 16:00, Út, Čt: 12:00 - 16:00,
Pá - po domluvě

tel.: 380 422 721, 721 658 244

E-mail: jan.juras@knih-st.cz

Základní organizace Českého svazu ochránců přírody
Strakonice, Zámek 1

www.csop-strakonice.net

E-mail: posta@csop-strakonice.net

Kompost - Strakonický měsíčník o ochraně přírody

Příspěvky v tomto čísle - Jan Juráš, Alena Hrdličková (-ah-), Jiří Wagner, Tereza Vandrovcová, Pavel Běle, Jan Šindelář, Eva Legátová, František Zima, Lída Růžičková, Markéta Koubová, Martina Křivancová

Grafika - Jan Juráš

Logo Kompost - Monika Březinová

Kresby - Ivana Jonová

Jazyková úprava - Jan Juráš

Kontakt - jan.juras@knih-st.cz, 380 422 721

Publikované články vyjadřují výhradně názory autorů

Anticopyright 2019

ŠMIDINGEROVA
KNIHOVNA
STRAKONICE